

SIGRID NUNEZ

SUOMENTANUT KRISTIINA DREWS

PARAS
YSTÄVÄ

AULA & CO

Englanninkielinen alkuteos *The Friend*

Copyright © 2018 by Sigrid Nunez. By arrangement with the author.

All rights reserved.

ISBN 978-952-364-435-9

© Kustannusosakeyhtiö Aula & Co, 2024

Suomentaja on saanut tukea Suomen Kulttuurirahastolta.

Lainaukset

J. R. Ackerley: *Koirani Tulip*, suomentanut Olavi Paavilainen

J. M. Coetzee: *Häpeäpaalu*, suomentanut Seppo Lojonen

Milan Kundera: *Olemisen sietämätön keveys*, suomentanut Kirsti Siraste

Rainer Maria Rilke: *Kirjeitä nuorelle runoilijalle*, suomentanut Liisa Enwald

William Shakespeare: *Kuningas Lear*, suomentanut Matti Rossi

Teoksen motto on lainattu Natalia Ginzburgin esseekokoelmasta *Le piccole virtù*, 1962.

Kansi: Sanna-Reeta Meilahti

Paino: Tallinna Raamatutrükikoda

Kustannusosakeyhtiö Aula & Co

Kalevankatu 34, 00180 Helsinki

aulakustannus.fi

Ihmisen täytyy ymmärtää, ettei kirjoittamalla voi saada lohtua suruun.

NATALIA GINZBURG: "LA MIA VOCAZIONE"

Kun tulet ensimmäiseen huoneeseen, näet keskellä lattiaa suuren arkun. Arkun kannella istuu koira, jonka silmät ovat suuret kuin kahvikupit, mutta älä sitä pelästy.

HANS CHRISTIAN ANDERSEN: "TULUKSET",
SUOM. EEVA-LIISA MANNER

Kysymys, johon jokainen romaani yrittää löytää vastauksen, kuuluu: onko elämä elämisen arvoista?

NICHOLSON BAKER: "THE ART OF FICTION NO. 212",
THE PARIS REVIEW

YKSI

1980-luvulla Kaliforniassa suuri joukko kambodžalaisia naisia kävi lääkärissä saman vaivan takia: he olivat menettäneet näkönsä. Naiset olivat sotapakolaisia. Ennen lähtöään kotimaasta he olivat joutuneet todistamaan julmuuksia, joista maata vuosina 1975–79 hallinneet punaiset khmerit olivat tunnettuja. Monet naisista oli raiskattu, tai heitä oli kidutettu tai muuten pahoinpidelty. Useimmat olivat omin silmin nähneet, kuinka heidän perheenjäseniään surmataan. Muuan nainen, jolta sotilaat olivat vieneet aviomiehen ja kolme lasta, kertoi menettäneensä näkökykynsä itkettyään joka päivä neljän vuoden ajan. Hän ei ollut ainoa, joka vaikutti itkeneen silmänsä sokeiksi. Jotkut kärsivät sumeasta tai kaventuneesta näkökentästä, varjostumista ja silmäkivuista.

Naisia tutkineet lääkärit – potilaita oli kaikkiaan noin sataviisikymmentä – eivät löytäneet heidän silmistään mitään poikkeavaa. Lisätutkimukset osoittivat, että myös heidän aivonsa olivat normaalit. Jos naiset puhuivat totta – oli niitäkin, jotka epäilivät sitä ja arvelivat, että naiset vain tekeytyivät sairiksi joko saadakseen huomiota tai työkyvyttömyystukea – ainut mahdollinen selitys oli psykosomaattinen sokeus.

Toisin sanoen: naisten mieli, jota ylenpalttinen kauhu oli kuormittanut äärirajoille, oli onnistunut sammuttamaan valot.

Tämä oli viimeinen aihe, josta sinä ja minä puhuimme, kun olit vielä elossa. Keskustelun jälkeen sinulta tuli vain sähköpostiviesti ja sen mukana lista kirjoista, joista arvelit olevan minulle hyötyä tutkimuksessani. Ja sesongin mukaiset hyvän uudenvuoden toivotukset.

Sinun muistokirjoituksessasi oli kaksi virhettä. Päivämäärä, jolloin muutit Lontoosta New Yorkiin: yhden vuoden heitto. Kirjoitusvirhe Vaimo Ykkösen tyttönimessä. Pieniä erheitä, jotka oikaistiin jälkeenpäin, mutta jotka olisivat saaneet sinut raivon valtaan, niin kuin me kaikki tiesimme.

Muistotilaisuudessa satuin kuulemaan sananvaihdon, joka puolestaan olisi huvittanut sinua:

Kunpa voisin rukoilla.

Mikä estää?

No *hän* itse.

Olisivat, olisi. Kuolleet asuvat konditionaalissa, epätodellisen tempuksessa. Tulee myös kummallinen tunne, että sinusta on tullut kaikkietävä, että sinulta ei pysy salassa mikään, mitä me teemme, tunnemme tai ajattemme. Kummallinen tunne, että sinä luet nämäkin rivit, että tiedät mitä niissä sanotaan jo ennen kuin olen kirjoittanut ne.

Pitää paikkansa, että jos itkee tarpeeksi katkerasti ja tarpeeksi pitkään, näkökenttä alkaa sumentua.

Makasin pitkälläni; oli keskipäivä, mutta minä olin sängyssä. Olin saanut hervottomasta itkemisestä päänsäryn, ja päässä oli jyskyttänyt jo monta päivää. Nousin ja menin katsomaan ikkunasta ulos. Oli vielä talvi, ikkunan luona oli kylmä ja siinä veti. Se tuntui kuitenkin hyvältä – ja yhtä hyvältä tuntui painaa otsa vasten jääkylmää ikkunaruutua. Räpyttelin silmiäni, mutta näkökenttä ei vain kirkastunut. Ajattelin niitä naisia, jotka olivat itkeneet silmänsä sokeiksi. Räpyttelin räpyttelemistäni, ja sisikuntaan hiipi pelko. Sitten näin sinut. Sinulla oli se vanha ruskea nahkapusakka, se joka oli vähän liian kireä – ja näytti juuri sen takia vielä paremmalta sinun ylläsi – ja tukkasi oli tumma ja paksu ja pitkä. Siitä tiesin, että olimme palanneet ajassa taaksepäin. Kauas taaksepäin. Ainakin kolmekymmentä vuotta.

Minne sinä olit menossa? Et varsinaisesti minnekään. Et asioille, et tapaamiseen. Kuljeskelit vain kädet taskussa ja annoit tien viedä. Se oli sinun juttusi. *Jos en saa kävellä, en voi kirjoittaa.* Työskentelit aamupäivisin, ja jossain vaiheessa – aina tuli se piste, jolloin sinusta alkoi tuntua, että et enää kykene kirjoittamaan järjellistä lausetta – lähdit ulos pitkälle, monen kilometrin kävelyille. Kirottuja olivat päivät, jolloin huono sää esti kävelyretken (tosin sitä sattui harvoin, sinä et piitannut kylmästä etkä sateesta, ainoastaan kunnon myrsky sai sinut jäämään sisälle). Palattuasi istuit taas työn ääreen ja yritit pitää yllä samaa rytmiä, jonka olit kävelyn aikana tavoittanut. Mitä paremmin siinä onnistuit, sen parempaa tekstistä tuli.

Sillä rytmi on kaikki kaikessa, sanoit. Hyvä lause alkaa kunnon iskulla.

Kirjoitit verkkoon esseen ”Flaneerauksen taito”, aiheena urbaanien nuorukaisten tapa kuljeskella ja vetelehtiä ja kyseisen ilmiön asema kirjallisessa kulttuurissa. Sait pyyhkeitä, koska kyseenalaistit mahdollisuuden, että aito flanööri voisi olla naispuolinen. Sinun mielestäsi oli mahdoton ajatus, että nainen harhailisi kaduilla samassa hengessä ja samaan tyyliin kuin mies. Naispuolinen kulkija oli jatkuvasti alttiina häiriötekijöille – tuijotukselle, huutelulle, vislauksille, lähen- telylle. Naiset oli kasvatettu olemaan aina varuillaan: kävelikö tuo tyyppi liian lähellä? Seurasiko mies häntä? Kuinka nainen saattaisi näissä olosuhteissa rentoutua siinä määrin, että pystyisi unohtamaan itsensä ja kokemaan puhdasta ole- misen iloa, joka oli aidon flaneerauksen ihannetila?

Sinä päädyit toteamaan, että naisille vastaavan elämyksen tarjoaa luultavasti kaupoissa kiertely, nimenomaan silloin, kun ei ole varsinaisesti ostamassa mitään.

Minusta sinä et ollut missään kohden väärässä. Olen tuntenut monia naisia, jotka keräävät rohkeutta joka kerta lähtiessään kaupungille, ja jopa muutaman joka mielui- ten pysyisi kotona. Tosin naisen ei tarvitse kuin odottaa, että saavuttaa tietyn iän ja muuttuu näkymättömäksi – ja ongelma on ratkaistu.

Merkillepantavaa on, että sinä käytit sanaa *naiset* kun oikeastaan tarkoittit nuoria naisia.

Minä olen viime aikoina kävellyt paljon, mutta en ole kir- joittanut mitään. Deadline tuli ja meni. Sain myötätunnosta lisääaikaa. Sekin deadline tuli ja meni. Nyt toimittaja luulee, että minä vain tekeydyn sairaaksi.

* * *

En ollut ainoa joka erehtyi luulemaan, että koska sinä puhuit siitä niin paljon, et koskaan tekisi sitä itse. Etkä sinä loppujen lopuksi ollut suinkaan tuttavapiirin onnettomin ihminen. Et ollut ylettömän masentunut (ajattele vaikka henkilöitä G, D tai T-R). Et ollut edes – niin oudolta kuin sen sanominen nyt tuntuukin – ylettömän itsetuhoinen.

Ajoituksen takia – koska se tapahtui vuodenvaihteen tienoilla – saattoi otaksua, että olit tehnyt uudenvuoden lupauksen.

Kerran kun puhuit asiasta sanoit, että sinulle painavin syy olla tekemättä sitä olivat omat opiskelijasi. Olit ymmärrettävästi huolissasi millainen vaikutus teolla olisi heihin. Me emme kuitenkaan osanneet huolestua, kun viime vuonna luovuit opettamisesta, vaikka tiesimme että sinä pidit siitä ja palkkakin tuli tarpeeseen.

Erään toisen kerran totesit, että tietyn iän saavuttaneelle ihmiselle päätös voisi olla rationaalinen – täysin järkevä valinta, jopa ongelman ratkaisu. Toisin kuin silloin, kun nuori ihminen tekee itsemurhan; se on aina väistämättä erehdys.

Kerran sinä nauratit meitä lausahduksella *minusta elämä on parempi novellina kuin romaanina*.

Stevie Smithin toteamus, että Kuolema on jumalista ainoa, joka saapuu kutsuttaessa paikalle, miellytti sinua suuresti, samoin ihmisten lukemattomat tavat ilmaista, että jos itsemurhan mahdollisuutta ei olisi, he eivät jaksaisi elää.

Muuan Samuel Beckettin ystävä oli kirjailijan kanssa kävelyllä kauniina kevätaamuna ja kysyi: Tällaisena päivänä olet varmasti iloinen, että olet elossa? En menisi niin pitkälle, Beckett vastasi.

Ja etkö juuri sinä kertonut, että sarjamurhaaja Ted Bundy oli joskus työskennellyt itsemurhien ehkäisykeskuksen kriisipuhelimessa?

Ted Bundy.

Hei. Nimeni on Ted, ja olen täällä sinua varten. Kerro mikä mieltäsi painaa.

Se, että sinulle järjestettiin muistotilaisuus, oli meille yllätyks. Meille, jotka olimme kuulleet sinun sanovan, ettet ikinä tahtois mitään sellaista, että pelkkä ajatuskin oli sinusta vastenmielinen. Päättikö Vaimo Kolmonen olla tynest piittaamatta toiveestasi? Oliko syynä se, että et ollut ilmaissut tahtoasi kirjallisesti? Niin kuin useimmat oman käden kautta lähteneet, sinäkään et jättänyt itsemurhaviestä. En ole ikinä ymmärtänyt, miksi puhutaan *viestistä*. Viesti kuulostaa lyhyeltä tiedonannolta. Joukossa on varmaan niitäkin, jotka eivät kirjoita lyhyesti.

Saksassa käytetään sanaa *Abschiedsbrief*, jäähyväiskirje. (Parempi.)

Toivomustasi polttohautauksesta oli sentään kunnioitettu; mitään varsinaisia hautajaisia ei järjestetty, eikä vietetty viikon mittaista shivaa. Muistokirjoituksessa tähdennettiin, että olit ateisti. *Jos on valittava joko usko tai tieto, hän sanoi, ihmisen täytyy valita tieto.*

Pöyristyttävä lausunto keneltä tahansa, joka tietää vähänkin juutalaisten historiasta, yhdessä nettikommentissa sanottiin.

Muistotilaisuuden aikaan pahin järkytys oli laantunut. Ihmiset viihdyttivät toisiaan pohtimalla millaista olisi, jos kaikki sinun vaimosi saataisiin samaan huoneeseen. Puhumattakaan tyttöystävistä (vitsailtiin että he kaikki eivät edes mahtuisi samaan huoneeseen).

Lukuun ottamatta tauotta pyörivää diashowta, joka tuskallisesti muistutti meitä kadotetusta kauneudesta ja nuoruudesta, tilaisuus ei juuri poikennut muista kirjallisista tapahtumista. Vierasjoukossa puhuttiin rahasta, kirjallisuuspalkinnoista eräänlaisena hyvityksenä ja tuoreimmasta *kirjailija on kuollut* -henkisestä kritiikistä. Tässä yhteydessä etiketti ei edellyttänyt kyyneliä. Ihmiset käyttivät tilaisuutta hyväkseen, verkostoituivat ja vaihtoivat kuulumisia. Juoruttiin ja päiviteltiin Vaimo Kakkosen turhan yksityiskohtaista avautumista muistopuheessa (huhuttiin myös, että hän on kirjoittamassa aiheesta kirjaa).

On myönnettävä, että Vaimo Kolmonen näytti säteilevältä, joskin säteily oli kylmää, sellaista joka heijastuu veitsenterästä. Uskaltakaakin kohdella minua säälivästi, hänen olemuksensa julisti, vihjatkaa vain että minä olin jollain tavoin syyppää, ja minä sivallan niin että tuntuu.

Olin otettu, kun hän kysyi minulta kuinka kirjoittaminen sujuu.

Odotan innolla, että saan lukea kirjasi, hän valehteli.

En ole varma saanko sitä valmiiksi, sanoin.

No mutta tiedät kai että hän olisi tahtonut niin. (*Olisi tahtonut.*)

Tällä naisella on hämmentävä tapa puhuessaan puistella hitaasti päätään, niin kuin samalla kiistäisi joka sanan.

Joku puolikuuluisa henkilö lähestyi meitä. Ennen kuin Kolmonen käänsi minulle selkänsä, hän sanoi: Sopiiko että soitan sinulle?

Lähdin aikaisin. Poistuessani kuulin jonkun sanovan: toivottavasti minun muistotilaisuudessani on enemmän väkeä kuin täällä.

Ja: nyt hän on sitten oikein virallisesti kuollut, valkoinen mies.

Pitääkö paikkansa, että kirjallisuuden maailma on mii-noitettu vihalla, että se on tarkk'ampujien piirittämä tais-telukenttä, jolla keskinäinen kateus ja kilpailu rehottavat? NPR:n toimittaja kysyi kuuluisalta kirjailijalta. Kirjailija vastasi myöntävästi. Alalla on paljon kateutta ja vihamielisyyttä, kirjailija sanoi. Hän yritti selittää: se on kuin uppoava lautta, jolle liian moni yrittää kiivetä. Joka kerta, kun onnistuu tönäisemään jonkun toisen pois kyydistä, oma asema hiukan varmistuu.

Jos lukeminen tosiaan lisää empatiaa, niin kuin meille alituisen vakuutetaan, vaikuttaa siltä että kirjoittaminen puolestaan vähentää sitä.

Kerran eräässä kirjallisuustapahtumassa sinä puhuit täydelle salille ja säikytit yleisön sanomalla: Mistä te ihmiset olette saaneet päähänne, että on ihanaa olla kirjailija? Kirjoittaminen ei ole ammatti vaan kutsumus olla onneton, sanoi Simenon. Georges Simenon, joka kirjoitti satoja romaaneja omalla nimellään ja lisäksi satoja parillakymmenellä salanimellä ja jonka teoksia oli hänen jäädessään eläkkeelle

myyty eniten koko maailmassa. Siinä sitä on roppakaupalla onnettomuutta.

Simenon, joka kerskui naineensa peräti kymmentä tuhatta naista, monet heistä prostituoituja, ja joka väitti olevansa feministi. Jolla oli ollut kirjallisena mentorina ei sen vähempää kuin Colette ja rakastajattarena ei sen vähempää kuin Josephine Baker – tosin Simenonin väitettiin lopettaneen suhteen, koska se häiritsi liikaa työntekoa ja laski vuoden romaanituotannon surkeaan kahteentoista nimikkeeseen. Joka, kun häneltä kysyttiin mikä oli tehnyt hänestä kirjailijan, vastasi: viha jota tunnen äitiäni kohtaan. (Siinä sitä on vihaa kerrakseen.)

Simenon, flanööri: kaikki kirjani ovat saaneet alkunsa kävelyretkillä.

Simenonilla oli tytär, joka oli patologisen rakastunut isäänsä. Hän oli pienenä tyttönä pyytänyt isältään vihki-sormusta, ja isä oli antanut. Kasvaessaan tytär suurennutti sormusta, niin että se mahtui hänen sormeensa. Kaksikymmentäviisivuotiaana hän ampui itsensä.

K: Mistä nuori pariisitar saa aseensa?

V: Asesepältä, josta hän on lukenut eräästä isänsä romaanista.

Eräänä päivänä vuonna 1974 samassa luentosalissa, jossa minäkin joskus opetan, muuan runoilija ilmoitti sen lukukauden työpajalleen: En ehkä ole täällä ensi viikolla. Mentytään kotiin nainen pukeutui äitinsä vanhaan turkkiin ja sulkeutui vodkalasi kädessä autotalliin.

Äidin vanha turkki on juuri sellainen yksityiskohta, joihin kirjoittajakurssien opettajat kiinnittävät huomiota, se

on niitä paljonpuhuvia yksityiskohtia – samaan tapaan kuin Simenonin tyttären asekaupat – joita on runsaasti elävässä elämässä mutta tuskin lainkaan opiskelijoiden kirjoittelmissa.

Runoilija meni autoonsa, joka oli vintage-mallinen vuoden 1967 tomaatinpunainen Cougar, ja käynnisti moottorin.

Ensimmäisellä kirjoittajakurssilla, jolla itse opetin, tähden-sin yksityiskohtien merkitystä, minkä jälkeen eräs miesopiskelija nosti kätensä ja sanoi: Olen täysin eri mieltä. Sen, joka kaipaa paljon yksityiskohtia, kannattaa katsoa televisiota.

Myöhemmin tajusin, että kommentti ei ollut lainkaan niin tyhmä kuin ensi kuulemalta vaikutti.

Samainen opiskelija myös syytti minua (käyttäen ilmaisu-*tuollaiset kirjailijat kuin te*) siitä, että yritimme pelotella muita antamalla ymmärtää, että kirjoittaminen on paljon vaikeampaa kuin se oikeasti onkaan.

Miksi me niin tekisimme? kysyin.

Älkää nyt viitsikö, hän sanoi. Sehän on päivänselvää. Kakusta ei riitä kaikille.

Ensimmäinen oma kirjoittamisen opettajani tapasi sanoa opiskelijoilleen, että jos heillä oli mielessä jotakin muuta mitä he voisivat elämällään tehdä, sen sijaan että ryhtyisivät kirjailijoiksi, mikä tahansa muu ammatti, heidän kannattaisi valita se.

Union Squaren asemalla oli eilisiltana mies, joka soitti kappaletta ”La Vie en Rose” huilulla, *molto giocoso*. Olen viime aikoina altistunut korvamadoille, ja tietenkin tämä sävelmä,

huilistin eloisana tulkintana, on nyt riivannut minua koko päivän. Väitetään että korvamadosta pääsee eroon, kun kuuntelee koko kappaleen pari kertaa alusta loppuun. Minä kuuntelin siitä kaikkein tunnetuimman version, laulajana tietenkin Edith Piaf, joka kirjoitti laulun sanat ja esitti sen ensimmäisen kerran 1945. Ja nyt korvissani soi taukoamatta Pariisin pikku varpusen outo, kiekuva ääni suoraan Ranskan sielusta.

Union Squaren asemalla oli myös mies, jonka edessä oli kyltti: Koditon Hampaaton Diabeetikko. Nyt osui nappiin, totesi ohikulkija viskatessaan kolikoita miehen pähvimukiin.

Joskus kun istun tietokoneen ääressä, ruudulle ilmestyy ponnahdusikkuna: Kirjoitatko parhaillaan kirjaa?

Mistä Vaimo Kolmonen oikein tahtoo puhua kanssani? En ole niin utelias kuin voisi olettaa. Jos olisi löytynyt jokin minulle osoitettu kirje tai viesti, olisin kai jo saanut sen. Kenties nainen suunnittelee jotain toisentyypistä muistojulkaisua, esimerkiksi valikoimaa eri ihmisten kirjoittamista muisteloista, mutta jos kyse on siitä, hän tekee taas kerran jotain minkä sinä nimenomaan kielsit.

Kolmosen tapaaminen kammoksuttaa – ei siksi, että inhoaisin häntä (en inhoa), vaan siksi etten halua olla mukana näissä riiteissä.

Enkä halua puhua sinusta. Meidän suhteemme oli epätavallinen, eikä muiden ollut aina helppo ymmärtää sitä. Minä en koskaan kysynyt enkä niin ollen tiennyt mitä kerroit vaimoillesi meistä kahdesta. Olin kiitollinen siitä, ettei Vaimo Kolmonen – vaikka hänestä ei tullutkaan ystävääni

niin kuin Vaimo Ykkösestä – ollut ainakaan viholliseni, niin kuin Vaimo Kakkonen.

Ei ollut Kolmosen vika, että avioliitto rajoitti ystävyys-suhteitasi, sellaisia avioliitot ovat. Sinä ja minä olimme läheisimmät aina silloin, kun olit eronnut mutta et vielä mennyt uusiin naimisiin – ne jaksot eivät tosin kestäneet kauan, sillä sinä olit liki sairaalloisen kyvytön elämään yksin. Totesit minulle kerran, että muutamaa poikkeusta lukuun ottamatta, esimerkiksi kun olit työmatkalla, vaikkapa uuden kirjan mainoskiertueella (jos aina silloinkaan), et ollut neljäänkymmeneen vuoteen nukkunut yhtään yötä yksin. Virallisten avioliittojen välillä oli aina ollut tyttöystäviä. Ja tyttöystävien välillä yhden yön juttuja. (Oli myös juttuja, joista sinä käytit termiä ”pika-ajelu”, mutta niissä ei nukkuttu.)

Nyt täytyy tunnustaa, vaikka hävettää: aina kun kerroit, että olet taas rakastunut, sydäntäni vihloi, ja aina kun sain kuulla, että olet eroamassa, tunsin kuplivaa iloa.

En halua puhua sinusta enkä kuunnella kun muut puhuvat sinusta. Se on tietenkin klisee: me puhumme kuolleista, jotta muistaisimme heidät, jotta pitäisimme heidät elossa sillä ainoalla tavalla johon kykenemme. Olen kuitenkin huomannut, että mitä enemmän ihmiset sinusta puhuvat – esimerkiksi muistotilaisuuden esiintyjät, ihmiset jotka rakastivat sinua ja tunsivat sinut hyvin, ihmiset jotka ovat taitavia sanankäyttäjiä – sitä kauemmas sinä etäännyt, sitä enemmän hologrammin kaltainen sinusta tulee.

* * *

Olen huojentunut, ettei minua sentään kutsuta sinun taloosi. (Se on edelleen *sinun talosi*.) Paikkana se ei sinänsä herätä minussa voimakkaita tunteita, olen käynyt siellä vain pari kolme kertaa niiden monien vuosien aikana, jolloin se oli sinun kotisi. Muistan kyllä hyvin ensimmäisen käyntini pian muuttosi jälkeen: minulle esiteltiin tyypillistä brownstone-kaupunkitaloa, ihailin seinään upotettuja kirjahyllyjä ja upeita mattoja, jotka peittivät vanhoja, pähkinäpuisia lattioita, ja sain jälleen kerran muistutuksen siitä, kuinka perinpohjaisen porvarillisia nykykirjailijat ovat. Kerran loisteliailla päivällisillä erään toisen kirjailijan luona joku otti puheeksi Flaubertin kuuluisan elämänohjeen, jonka mukaan piti elää kuin porvari ja ajatella kuin puolijumala – vaikka en olekaan ikinä tajunnut millä tavoin tämän epäsovinnaisen miehen oma elämä muistutti tavallisen porvarin elämää. Nykyään (siitä koko pöytäseurue oli samaa mieltä) holtiton boheemityyppi oli käytännöllisesti katsoen kuollut sukupuuttoon, ja sen tilalle oli tullut hipsteri, joka on tietoviisas, kuluttajana fiksu, tunnetusti herkkusuu ja muutenkin kaikin tavoin kultivoitunut. Ja reilua tai ei, vakuutti illan isäntä avatessaan kolmatta viinipulloa, tätä nykyä moni kirjailija myönsi kokevansa nolestuneisuutta ja jopa häpeää ammattinsa vuoksi.

Sinulle, joka olit muuttanut Brooklynin monta vuosikymmentä ennen nykyistä buumia, teki pahaa nähdä kuinka Brooklynista tuli muodikas brändi. Sait ihmeeksesi huomata, että sinun omasta asuinalueestasi alkoi olla yhtä vaikea kirjoittaa kuin kuusikymmentäluvun vastakulttuurista: yritti olla kuinka vilpitön tahansa, rivien välistä tihkui parodian muste.